

Kontakt

Henrik Götesson
08-39 91 49
henrik.gotesson@srf.nu

Dnr: 63/2024

REMISSVAR

2024-09-10

Mottagare

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande betänkandet Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider (SOU 2024:34) Ku2024/00602

Inledning

Synskadades Riksförbund, RF, är landets främsta företrädare för personer som har en synnedsättning eller som är blinda. Vi lämnar härmed vårt remissvar gällande 2023 års parlamentariska public service-kommittés slutbetänkande "Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider" (SOU 2024:34).

Sverige har undertecknat och ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Synskadades Riksförbunds remissvar utgår från konventionens artikel 21. Av artikeln framgår att "konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder" för att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska ha friheten att söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer. I avsnitt d, samma artikel, framgår även att konventionsstaterna ska "uppmuntra massmedierna, däribland leverantörer av information genom Internet, att göra sina tjänster tillgängliga för personer med funktionsnedsättning".

Public service-företagen har en mycket viktig roll i att slå vakt om demokratiska fri- och rättigheter. Det gäller i synnerhet i tider av ett allt sämre säkerhetsläge, behov av att stärka Sveriges beredskap i händelse av kris eller krig och en ökning av desinformation och otillåten påverkan.

Mot bakgrund av detta välkomnar vi kommitténs förslag om ett teknikneutralt public service där innehåll på internet jämföras med sändningar i marknätet. Samtidigt är det av yttersta vikt att tillgänglighet för synskadade beaktas, såväl i marksändningar som på internet. Det är också väsentligt att public service-företagen även framöver ges möjlighet att publicera såväl ljud, bild som text. Begränsningar kring hur public service-företagens program publiceras får inte utestänga den som inte kan använda datorer och smarta mobiltelefoner från att ta del av public service-företagens utbud på lika villkor.

Statistikmyndigheten SCB har ställt frågor om personer med synsvårigheter eller som är blinda i levnadsnivåundersökningen (ULF) 2022 som publicerades 2023. Undersökningen visar att endast 61,5 procent av personer som har stora synsvårigheter eller som är blinda använder internet varje dag på sin fritid. Motsvarande siffra för personer som inte har synsvårigheter är 87,5 procent. Andelen som har använt internet den senaste veckan är 67,7 procent för personer med svår synnedbjudning eller som är blinda och 93,3 procent för personer som inte har synsvårigheter. Detta visar alltså på vikten av att public service-företagens utbud även fortsättningsvis sänds såväl i marknätet som på internet och att tillgängligheten i de digitala tjänsterna behöver öka, något som inte analyserats tillräckligt av kommittén. Tillgänglighetskraven i den nya lagen om public service bör vara skall-krav.

Det är även viktigt att synskadefrågor får en naturlig plats i public service-företagens publicistiska arbete och blir en del av speglingskriterierna. Vi föreslår också att bristande tillgänglighet till public service ska räknas som diskriminering på samma sätt som för annan verksamhet där bristande tillgänglighet är diskriminering.

Slutligen förutsätter vi att public service-företagen får nödvändig och förutsebar medelstillelse för hela tillståndsperioden, oavsett riksdagsmajoritet, för att kunna upprätthålla sin verksamhet och för att kunna säkra och utveckla tillgängligheten så att public service utbud även framöver når hela befolkningen, också lyssnare och tittare som är synskadade.

Nedan utvecklar vi våra synpunkter utifrån slutbetänkandets avsnitt.

5 En lag om public service och teknikneutrala villkor för innehållet

2 kap. 14 § förslaget till public service-lag lyder:

”Villkor får ställas upp om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. I 5 kap. 12 § radio- och tv-lagen (2010:696) finns krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv.”

5 kap. 12 § radio och tv-lagen (2010:696) lyder:

”En leverantör av medietjänster ska utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med funktionsnedsättning genom textning, tolkning, uppläst text eller liknande teknik. Tillgängliggörandet ska ske i den omfattning som beslutas av regeringen, om verksamheten finansieras med public service-avgift enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst, och av Mediemyndigheten i övriga fall.”

För att tillgänglighetskrav ska vara obligatoriskt att ställa och med tanke på att bestämmelserna i radio och tv-lagen föreslås bli subsidiära i förhållande till den nya lagen föreslår Synskadades Riksförbund att bestämmelsen om tillgänglighetskrav i den nya lagen om public service blir ett skall-krav.

Vidare föreslår vi att en hänvisning till diskrimineringslagen (2008:567) införs i den nya lagen om public service som klargör att bristande tillgänglighet till public service är diskriminering på samma sätt som för annan verksamhet där bristande tillgänglighet är diskriminering.

8.4.7 Speglingsuppdraget

Synskadades Riksförbund anser att lydelsen i nuvarande sändningstillstånd gällande speglingsuppdraget ska kvarstå samt att ”funktionsnedsättning” ska läggas till villkoren om jämställdhet och mångfald.

Det är för oss väsentligt att det framgår av sändningstillståndet att personer med funktionsnedsättning speglas, precis som andra minoriteter, och att detta följs upp i public service-redovisningen till Mediemyndigheten.

9.3 Tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Synskadades Riksförbund förutsätter att de föreslagna skrivningarna inte leder till minskad text på public service-företagens webbplatser. Tillgängligheten till tidningars webbplatser varierar kraftigt. Det kan också finnas ekonomiska hinder för många att prenumerera på en tidning. Enligt SCB:s levnadsförhållandeundersökning som vi refererar till ovan är andelen som saknar kontantmarginal på 13 000 kr för oförutsedda utgifter bland personer med stora synsvårigheter/ser inte alls 33,9 procent, medan den bland befolkningen som inte har synsvårigheter är 18,9 procent. Andelen som har svårt eller mycket svårt att få ekonomin att gå ihop är bland personer med svåra synnedsättningar eller som inte ser alls 14,1 procent, medan den är 5,9 procent bland personer som ser fullt.

Därför är tjänster såsom SVT Nyheter ett bra sätt för många synskadade att snabbt ta del av nyheter. Det är också ett sätt att se hur vanligt förekommande termer i nyhetsflödet stavas, till exempel namn. Det är något som den som ser ständigt gör.

11 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Synskadades riksförbund beklagar att kommittén inte närmare har utrett de nuvarande tillgänglighetskraven som regeringen ställer på public service-företagen. Det gör bland annat att frågan om kostnader för att uppfylla kraven inte har analyserats och därmed inte tagits med i ställningstagandena kring medelstildelning.

Vi anser också att kraven bör ingå som en del av sändningstillståndet. Vi anser att kraven inte ska beslutas i särskild ordning såsom idag, utan som en del av sändningstillståndet, för att få samma status som övriga villkor och för att undvika att tillgänglighetskraven kan ändras i händelse av förändrad riksdagsmajoritet under tillståndperioden. Kommitténs argument att tillgänglighetskrav för hela

tillståndsperioden skulle hämma tillgängligheten mot bakgrund av teknikutveckling och innovation är svagt. Många andra villkor i sändningstillståndet är också beroende av teknikutveckling och innovation. Däremot anser vi att ordningen leder till att funktionshindersfrågor särbehandlas gentemot villkoren i sändningstillståndet. Vi anser vidare att detta inte stämmer överens med vad som sägs i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning eller i regeringens övergripande funktionshinderspolitiska mål.

Vi tillstyrker kommitténs förslag om att tillgänglighetskraven blir teknikneutrala. Samtidigt är det viktigt att tillgänglighetstjänster i marknätet utvecklas parallellt med tillgänglighet på internet, se avsnittet om internetanvändningen i inledningen på sid. 2.

Vi anser att kraven för syntolkning ska gälla för hela SVT:s utbud. I dagsläget behöver endast program som produceras av public service-företagen syntolkas. Detta leder bland annat till att program på andra språk än svenska i public service-företagens utbud helt saknar syntolkning. Vi förutsätter att kraven fortsätter att öka i enlighet med vad som framgår av artikel 7 i EU:s direktiv om audiovisuella tjänster.

16.3 Bör kraven på distribution via marknätet utformas på ett mer flexibelt sätt?

Mot bakgrund av att långt ifrån alla kan ta del av digitala tjänster ser vi det som olyckligt om public service-företagen själva kan besluta om att minska antalet kanaler i marknätet. Synskadades Riksförbund anser därför att nuvarande ordning, där ett riksdagsbeslut krävs för ändring av antal kanaler, ska kvarstå.

16.5 Finns det behov av en tydligare reglering av hur public service-företagen ska tillhandahålla sitt innehåll på internet?

Synskadades Riksförbund anser att regleringen i nuvarande sändningstillstånd ska behållas och att någon inskränkning kring i vilken utsträckning material från public service-företagen får tillhandahållas via tredjepartsaktörer inte ska göras även om vi förstår oron över att public service-företagens material skulle kunna missbrukas av tredjepartsleverantörer. Däremot vill vi se en

formulering där det framgår att tillgänglighetsaspekter ska tas i beaktande när public service-företagen beslutar om vad som ska publiceras på tredjepartsplattformar.

För den som exempelvis har svårt att använda en pekskärm kan möjligheten att ta del av public service med hjälp av röststyrning starkt underlätta. En del användare har speciella spelare med fysiska knappar för att kunna ta del av poddar via RSS-flöden. Vår bedömning är att det kräver att publicering får ske på plattformar från tredje part. Utvecklingen mot att Sveriges Radio publicerar allt fler program exklusivt på Sveriges Radio Play gör att ett antal synskadade personer som tidigare kunnat ta del av poddar via specialutrustning endast kan lyssna på programmen när de sänds i marknätet.

19 Medelstildelning

Synskadades Riksförbund anser att det finns behov av en högre medelstildelningen än vad som föreslås i betänkandet för att public service-företagen ska ges reella möjligheter att prioritera utvecklingen av tillgänglighetstjänster och för att kunna öka andelen program som görs tillgängliga. Som nämns i kommentaren till avsnitt 11 behövs ett ökat utbud av syntolkade program.

Vi utgår också från att de ekonomiska förutsättningarna blir förutsebara för hela tillståndsperioden, oavsett riksdagsmajoritet, så att det blir möjligt att bedriva ett långsiktigt och starkt tillgänglighetsarbete.

Med vänlig hälsning

Synskadades Riksförbund

Niklas Mattsson
Förbundsordförande